

ÖMER SEYFETTİN'İN “BİR HAYIR” ADLI HİKÂYESİNDE KARAKTERİZASYON YÖNTEMİNİN KULLANILIŞI

Emel HİSARCIKLILAR*

Geliş Tarihi: 03.06.2020

Kabul Tarihi: 07.07.2020

Atf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: Özel Sayı

Sayfa: 15-25

Yıl: 2020

Dönem: Ekim

Özet

Millî Edebiyat Dönemi'nin önemli yazarlarından olan Ömer Seyfettin; dilde sadeleşme hareketinin ve modern Türk hikâyeciliğinin temsilcilerindedir. Yeni Lisan Hareketi'nin öncüsü olan bir aydın olarak, sanatta ve edebiyatta faydacı bir bakış açısına sahip olmuş, eserlerinde toplum için rol model olacak idealize kahramanlar yaratmıştır. Bunun yanı sıra, bazı olumsuz özelliklere sahip kahramanlar aracılığıyla; toplum değerlerine uygun görülmeyen, insanlar tarafından yadırganacak davranışların ve olmaması gerekenlerin de görülmesini sağlamıştır. Yani onun hikâyelerindeki kahramanlar sadece olumlu özellikleriyle değil; olumsuz nitelikler bakımından da eserlerde yer almışlardır.

Onun hikâyelerinde kahramanların tasvirinde nesnel ve öznel ifadelerin bir arada kullanılmasının yanı sıra, karakter özelliklerinin oluşturulmasında da açıklama yöntemi ile dramatik yöntem birlikte kullanılmıştır. Bu çalışmada da yazarın aile içi ilişkilere dair konulara değindiği “Bir Hayır” adlı hikâyesindeki kahramanların kurgulanmasında karakterizasyon yönteminin kullanılışı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Hikâye, Karakterizasyon.

* Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tokat, emel.hisarciklilar@gop.edu.tr / ORCID: 0000-0002-9497-509X

THE USE OF CHARACTERISATION METHOD IN OMER SEYFETTİN'S STORY "BİR HAYIR"

Emel HİSARCIKLILAR*

First Received: 03.06.2020

Accepted: 07.07.2020

Citation: Hars Akademi
International Refereed Journal of
Culture-Art-Architecture

Issue: Special Issue

Pages: 15-25

Year: 2020

Session: October

Abstract

Omer Seyfettin, one of the important authors of the National Literature period, is one of the representatives of the movement of simplification in language and modern Turkish storytelling. As an intellectual who was a pioneer of the New Language Movement, he had a utilitarian point of view in art and literature and created idealized heroes who would be role models for society in his works. In addition, through heroes who have some negative characteristics, he has ensured that behaviors that are not considered in accordance with the values of society, that will be deceived by people, and that are not supposed to be seen. In other words, the protagonists in his stories are not only in terms of their positive characteristics, but also in terms of their negative qualities.

In addition to the use of a combination of objective and subjective expressions in the depiction of the protagonists in his stories, the method of explanation and the dramatic method were used together in the creation of character traits. In this study, the use of characterization method in the fictionalization of the protagonists in the story "Bir Hayır", in which the author touched on issues related to domestic relations.

Keywords: Omer Seyfettin, Story, Characterization.

* Asts. Prof., Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Science and Literature, Department of Turkish Language and Literature, Tokat, emel.hisarciklilar@gop.edu.tr / ORCID: 0000-0002-9497-509X

Giriş: Hikâye Yazarı Olarak Ömer Seyfettin

Ömer Seyfettin Millî Edebiyat Dönemi'nin temsilcileri arasında yer alan ve Yeni Lisan Hareketi'nin öncülüğünü yapan isimdir. Bu dönemde “*millî edebiyat meselelerinin İkinci Meşrutiyet'ten sonra oldukça kategorik ve sistemli bir şekilde ele alınması Ömer Seyfeddin'in 'millî bir edebiyat vücuda getirmek için evvelâ millî lisan ister' tezini ileri sürdüğü 'Yeni Lisan' makalesiyle başlamıştır*” (Okay 2005: 160). Çeşitli edebî türlerde eserler veren yazar, asıl olarak hikâye türündeki eserleriyle bilinmektedir. “*O, Mauppassant tarzı denilen klasik şekilde devam eden hikaye görüşünün bizdeki en mühim temsilcisidir. Hikayeler, özellikle mizahî olanlarda çarpıcı bir sonla tamamlanarak okuyucu üzerinde açık bir etki oluşturur. Bu etki, hikayeler aracılığıyla çizilmeye çalışılan insan tipinin belirginleşmesine yardımcı olur*” (Argunşah 2004: 205). Bu yüzden onun eserlerindeki her bir kahraman, verilmek istenen düşüncenin okura ulaşması işlevine hizmet eder.

Onun hikâyeleri hem millî hem toplumsal konulara değinmiş; bunu yaparken de milletin hafızasında yer alan birtakım değerlerin farkına varılmasına kaynaklık etmiştir. “*Ömer Seyfettin yirminci yüzyılın başında çözülen bir imparatorluğun küllerinden yeni bir millet çıkarmak üzere Türk tarih tezini öyküleri aracılığıyla sentezleyerek hikâyelerine taşır. Amacı; Türk milletinin kolektif bilinç dışında millî bir havuz oluşturmaktır*” (Özcan 2014: 193). Toplumsal konulu hikâyeleriyle tek tek toplumun fertlerine ulaşmaya çalıştığı gibi, millî konuları işleyen hikâyeleriyle de Türk milletinin kendini yeniden var etmesi yolunda topluma rehberlik etmiştir.

Ömer Seyfettin “*tamamen bu dönem içinde yazdığı 150 kadar hikâyesiyle klasik küçük hikâye türünün uzun zaman aşılamiyacak ustası olarak kabul edilir*” (Okay 2005: 70-71). O, hikâyelerinde metinlerarası unsurlara yer vererek hem olumlu hem de olumsuz manada yarattığı kahramanlar vasıtasıyla, toplumsal bazı sorunları eleştirmek için kullandığı ironik ve bazen de mizahi dille bir durumu, olayı, kişiyi eleştirdiği ya da bir tezi savunduğu, okura bir mesaj verdiği gibi, zaman zaman bu eserlerde çözüm önerileri sunmaktan da geri durmamıştır. “*Ondaki gerçekçilik ve mizah, önce kuru bir gözlemcilikten, iğneleyici bir alaya, oradan gerçeği sübjektif bir yorumla bozan ret ve inkâra, sonra saf bir romantizmden yavan, yer yer şekilsiz ve üslupsuz bir epik kurtuluşa doğru açılıyor. Kendi mizah grubundaki Ömer Seyfettin, mevzu ve muhtevaya bağlı kalan bir anlatıma, dış dünyaya ve topluma, yaşadığı çağın mahşerî bir evrim içinde çalkalanan sorunlarına rahatça karışıyor*” (Alangu 2020: 367). Kahramanlarını hem fiziksel hem de psikolojik özellikleriyle çizmiş, bunu

yaparken de zaman zaman bu iki özelliği birbiriyle uyumlu şekilde kullanmıştır. “*Modern hikâyeyi eski hikâyeden ayıran en önemli taraflardan biri, insanı maddi, manevî özellikleri ile veren ayrıntulardır*” (Kaplan 2005: 70). Onun kahramanları da birçok kez maddi ve manevi özellikleriyle eserlerde yer almış, olaylar arasındaki sebep-sonuç ilişkisine, vurgulanan düşüncenin somutlaşmasına bu yönleriyle katkıda bulunmuşlardır.

1. Karakterizasyon Yöntemi

Hikâyenin unsurlarından olan şahıs kadrosu, olay örgüsünün şekillenmesinde etkili olduğu kadar; olay örgüsünün bazı noktalarının vurgulanmasında, mekâna yapılan betimlemenin dışında bir işlevsellik kazandırılmasında, zaman ve dönem hakkında okura ipuçları vermesi bağlamında önemli rollere sahiptir.

Bir hikâyede yer alan kahraman kadar karakter bulunmaktadır ve onların sahip oldukları fiziksel özelliklerin yanı sıra, olayların ilerleyişinde etkili olan ruh dünyaları, psikolojik durumları ve karakter özellikleri de önemli yere sahiptir. “*Karakter, içsel yönü oldukça gelişmiş olmakla birlikte nesnel gerçeklikle ve toplumsal öğelerle uyum içinde olabilir*” (Sazyek 2013: 192). Yazar, karakterizasyon yöntemi vasıtasıyla kahramanının bu özelliklerini çizerek, gerçekleşecek olan olay ve durumlara zemin hazırladığı gibi; gerçekleşmiş olanların da kahramanın özellikleri bakımından daha önceki etkilerini okurun zihninde resmetmeye çalışır.

Hikâyede anlatılacak olanlara mantıksal bir zemin oluşturma, kahramanların karakterize edilişleriyle de orantılıdır. “*Bir hikâyeci veya romancının, anlatıyı sürükleyecek kişiyi, anlatının niteliğine uygun olarak çizmesine, ona ‘beşerî’ bir yapı kazandırarak canlandırmasına karakterizasyon denir*” (Tekin 2011: 78). Bu yüzden karakterizasyon, eserdeki şahısların okurun zihninde görünür kılınmasında, okurun eserle özdeşleşebilmesinde, ortaya çıkan olay ve durumlara tutarlı bir dayanak noktası oluşturulmasında önemli bir role sahiptir. “*İnsanlar karşılaştıkları sanat eserlerindeki kişilerin tutum ve davranışlarını kendi hayatları için örnek alabilirler. Bu sebeple özellikle yazdıklarıyla toplumu yönlendirmek isteyen sanatçılar, yarattıkları kişilikleri özenle donatırlar*” (Argunşah 2016: 307). Yazarın kahramanına yüklediği özellikler; bireyin olması arzulanan veya olmaması istenen bazı nitelikleri, davranış kalıplarını da ortaya koyabilir.

Yazar, eserindeki kahramanı çizerken birtakım yollardan faydalanabilir. “*Karakter çiziminde, esas itibariyle iki yol vardır: Biri, çizilmek istenen kişiyle ilgili bilgilerin bizzat yazar tarafından verilmesi (açıklama yöntemi); diğeri, kişinin davranış, düşünce ve*

duygularıyla kendi kendini ortaya koyması (dramatik yöntem)" (Tekin 2011: 79). Yazar, hikâyesindeki kahramanları bu yöntemlerden birini kullanarak çizeceği gibi; bazen de aynı kahramanı her iki yöntemi kullanarak da okura sunabilmektedir. Bu yöntemlerde hem nesnel hem de öznel ifadeler bulunmakta, yöntemleri kullanırken yazarın birtakım benzetmelerden ya da sembolik ifadelerden faydalanması kahramanı daha gizemli yapabilmektedir.

2. "Bir Hayır" Adlı Hikâye

Bu hikâye ilk olarak 1919 yılında yayımlanmıştır. Eserde yaşlı Durmuş Ağa, onun karısı ve iki oğlu, komşuları Hacı Ağa olmak üzere beş tane kahraman yer almaktadır.

Ömer Seyfettin'in bu hikâyesinde, Durmuş Ağa adındaki yaşlı, hasta ve artık son günlerini yaşadığı her halinden belli olan adamın durumu ve ölümünden sonra ortaya çıkan olaylar anlatılmaktadır. Ölümüne yakın bir zamanda karısını bir türlü öleceğini hissettiğine inandıramayan ve ölünce de uyuduğu sanılan adam; son günlerinde, mirasını beyan etmek için Hacı Ağa'yı çağırma isteğine de karşılık bulamamıştır. Gerçekten, yaşarken de aklına geldiği gibi, onun ölümünden sonra iki oğlu miras kavgasına tutuşmuşlardır. Çift olan şeyleri birer birer paylaşmışlar, tek olan şeyleri de ikiye bölmüşlerdir. Hikâyenin sonunda anlatıldığına göre, babalarından kalan köpeği bile ikiye bölmeyi düşünmüşler, ancak Hacı Ağa'nın ikna etmesiyle bundan vaz geçip, babalarının ruhuna, sözde bir hayır işleyerek bundan vaz geçip, babalarının yıkılıp harabeye dönen evinin önünde o köpeği kendi haline bırakmışlardır. Durmuş Ağa'nın, hayatı boyunca hep sonraya bırakıp ihmal ettiği hayır işleri gerçekleşmemiştir ama; Hacı Ağa'nın sözüyle babalarının köpeğini serbest bırakıp sözde bir hayır işlemişlerdir.

Hikâye, millî edebiyat döneminin pragmatik bakış açısını yansıtır şekilde okura, sebep-sonuç ilişkisine dayanan bazı mesajlar vermektedir. Ömer Seyfettin, "yazmaya başladığı günden beri sanatın, eğitim ve öğretim görevi bulunduğuna inanıyordu" (Yener 2008: 47). Bu hikâyede de aile içi ilişkilerin bireylerin karakter oluşumlarına ne derece etki ettiğine dair örnekler yer almaktadır ve bu durum eserdeki kahramanların anlatımında karakterizasyon yönteminin kullanılış şekliyle de ortaya konmaktadır. Öncelikle insan, hayatındaki hiçbir şeyi ertelemeyip, her an ölecekmiş gibi davranmalıdır. Hikâyenin içindeki diğer düşünce ise, çocukların, anne-babalarından gördükleri ya da göremedikleri sevgi ve ilgiyi sergiledikleri, onları yaptıkları hatalardan dolayı suçlanmak yerine, davranışlarının altında yatan nedenlerin bilinmesi gerektiğidir. Bu durum, hikâyenin sonunda, köylülerin ağzından şu cümlelerle verilir: "Rahmetli Durmuş Ağa hasislik etmeyip bu köpek kadar

oğullarına da kendini sevdirseydi ne mezarı taşsız kalır, ne de böyle mevlitsiz, hayırsız, hasenatsız toprak altında yatardı bugün" (Ömer Seyfettin 2020: 1118)... Durmuş Ağa'nın çocuklarının davranışları, aslında karakterlerinin, büyüklerinden gördükleri şekilde oluştuğunu işaret etmektedir. Bu durum da aile içinde çocuk yetiştirmede anne-babaların yükümlülüklerini ortaya koymakta, çocuklarının davranışlarından büyük oranda paya sahip olduklarını göstermektedir.

Durmuş Ağa'nın hep sonraya bırakıp, yaşarken yapamadığı hayır işleri, oğullarının, onun köpeğini ikiye bölüp paylaşmak düşüncesinden vaz geçmeleri, sanki babaları için hayır işlemiş gibi düşünceleriyle sonuçlanmıştır. Zaten hikâyenin adının "Bir Hayır" olması da aslında köpeğin canının bağışlanması olayının hayır sayılması fikrine karşı kullanılan ironik dili göstermektedir. Yani oğullar aslında hayır işlememişler, aç gözlülükleri ve inatçılıkları yüzünden sadece kendilerini kandırmışlardır. Onların düşüncesiz, inatçı, ihmalkâr, bencil ve vefasız karakter özelliklerine sahip olmaları, öncelikle anne-babalarından model aldıkları davranışlara bağlanmıştır.

3. "Bir Hayır" Adlı Hikâyede Kullanılan Karakterizasyon Yöntemi

Hikâyede anlatıcı, yazarın kendisi olmakla birlikte, tanrısal bir bakış açısıyla olaylara ve kişilere de vâkıftır. Yazar, kahramanlarını çizerken daha çok açıklama yöntemini kullanmasına rağmen, bazen aynı kahramanla, bazen de diğerleriyle ilgili olarak dramatik yönüne başvurmuştur. "*Ömer Seyfettin hikâyesinde şahısların özelliklerine daha geniş yer verir. Onları hem dış görünüşlerine ait ayrıntı, hem de hareket ve ruh halleri ile canlandırır*" (Kaplan 2005: 69). Kahramanlarını anlatırken yer verdiği ayrıntılar, kullandığı sembolik ifadeler ve benzetmeler onların daha iyi anlaşılmasına, okurun, olay örgüsü ve kişiler arasındaki bağlantıyı kavramasına, bazen de sebep-sonuç ilişkisinin daha kolay ortaya çıkarılmasına katkıda bulunmaktadır.

3.1. Hikâyede Kullanılan Açıklama Yöntemi

Hikâyenin baş kahramanı olan Durmuş Ağa, yaşlı ve hasta bir adamdır. Onun hastalığının derecesi ve içinde bulunduğu durum, oldukça net bir şekilde, şu cümlelerle anlatılır: "*Yatağında kımlidayamayan Durmuş Ağa gözlerini basık tavana dikmişti. Sanki iki saattir eski sararmış hatılları sayıyordu. Yüzü toprak rengindeydi. Kırmızı kaplı yorganın üstüne serili elleri artık bir insan azasına benzemiyordu. O kadar kuru, o kadar zayıf, o kadar cansızdı ki...*" (Ömer Seyfettin 2020: 1115) Durmuş Ağa'nın, hikâyenin başında yapılan bu tasviri, hastalığın etkisiyle onun artık iyice bitkin düşmüş, cansızlaşmış olduğunu

göstermektedir. Öznel tasvirle iç içe verilen bu ifadeler, onun durumunun asıl nedeninin yaşlılıktan öte, hastalık olduğunu da işaret etmektedir. Evin tavanı tasvir edilirken; basıklığının ve oradaki hatılların eski, sararmış olduğunun söylenmesi, oraya bakan kişinin hastalığına da işaret etmekte, yazar tavana ait özelliklerden bu hususları özellikle belirtmektedir. Yüzünün toprak renginde olması ise, ölümü akla getirmekte, hastanın bir müddet sonra ölecek olması durumuna okuru hazırlayan sembolik bir ifade gibi görünmektedir. Ellerin kuru, zayıf ve cansız olması da yine ona karşı bir ümitsizliğin oluşmasına neden olmaktadır.

Yine onun durumuna ilişkin olarak bedeninin görünüşü hakkında da söylenen şu sözler, onun son günlerini yaşayan yaşlı bir adam olduğu izlenimini okurun zihninde canlandırmaktadır: “*Artık gözlerinden başka bir yerini oynatamıyordu. Vücudu tamamıyla ölmüştü. Bir şey yemek şöyle dursun, hatta bir damlacık su bile içemiyordu. İçinden diyordu ki: ‘Yalnız canım kaldı. O da çıkacak!’ Göğsünde, boğazının biraz aşağısında sıcak bir ürperme vardı. Galiba işte bu candı. Nefes alırken ya ağızından, ya burnundan uçuverecekti*” (Ömer Seyfettin 2020: 1115). Yaşlı adam, burada da açıkça ifade edildiği gibi, hastalığının iyice ilerlemiş olmasından dolayı, gözleri dışında vücudunun hiçbir yerini hareket ettirememektedir. Bir de sadece boğazının aşağı tarafındaki kalbi atmakta, yani hareket etmektedir. Adam bu kalbin, yakında duracağını ve son nefesini vereceğini; hikâyedeki şekliyle *canının ağızından ya da burnundan uçuvereceğini* düşünmektedir.

Bu adamın, sağlığında ihmalkâr bir yapısının olduğu da açık bir şekilde ifade edilmiştir: “*‘Ah nittim de, böyle bekledim!’ diye inledi. Müseyyiben biriydi. Her işini ihmal ederdi. Hac parasını fazlasıyla hazırladığı hâlde, ‘Ha bu yıl, ha gelecek yıl’ bahanesiyle bir türlü davranıp gidememişti*” (Ömer Seyfettin 2020: 1115). Onun bu şekilde ihmalkârlığına dertlenmesinin sebebi, eli ayağı tutarken mallarını iki oğlu arasında paylaştırıp, bu malların bir bölümüyle de hayır yapmamış olmasıdır. Oğullarının hayırsız evlatlar olduğunu bildiği için de içi hiç rahat değildir ve aslında mirasını pay etmeyi de ihmal ettiği için, ölümünden sonra çıkacak anlaşmazlığı kendi ihmalkârlığına bağlamakta, bu yüzden de son günlerinde vicdan azabı çekmektedir.

Bu adamın yaşlı karısı ile ilgili olarak onun fiziksel özellikleri ise şu cümlelerle ifade edilmektedir: “*Küçük, buruşuk, çirkin yüzüne mavi büyük gözleri yabancı gibiydi. İri burnunun altında kısık, sanki daima bir şey ısırmış gibi duran kısa bir çehresi vardı*” (Ömer Seyfettin 2020: 1117). Burada kullanılan ifadelerin *buruşuk, çirkin, büyük, kısık, kısa*

gibi sıfatlar seçilerek kurulması, kadının hakkında okurun zihninde kötü bir görüntünün çizilmesine neden olmakta; onun fiziksel özelliklerinin anlatılış şekli, karakter özellikleri hakkında da bir öngörü oluşturmaktadır. Anlatıcı tarafından yine açık bir şekilde onun karakter özellikleri de verilmektedir: *“Ocağın önünde, karısının vişneçürüğü yemenisini çözüp, kınalı saçlarını taradığını görüyordu. Bu son derece inatçı bir kadındı. Bir şeyi zihnine koydu mu, aksini dinlemez, Nuh der peygamber demezdi”* (Ömer Seyfettin 2020: 1116). Bu ifadelerde kadının fiziksel özelliklerinden bahsedildiği gibi, iç çözümleme tekniği de kullanılarak, tanrısal bakış açısına sahip olan anlatıcı tarafından onun inatçılığı da vurgulanmıştır. Özellikle açıklama yöntemiyle kahramanın ruh dünyası hakkında bilgi verilirken kullanılan anlatım tekniği iç çözümleme olmaktadır. Bu teknikte anlatıcı *“okuyucu ile roman kahramanının -bir başka deyişle okuyucu ile ‘anlatı’nın- arasına girer ve kahramanın psikolojisini, zihninden geçenleri dışa aktarmaya çalışır”* (Tekin 2011: 260). Bu hikâyede de anlatıcı, yaşlı kadının söz konusu cümlelerle inatçı bir yapısının olduğunu belirttiği gibi, kocasına karşı sergilediği tavırlar ve ona verdiği cevaplar aracılığıyla da bu özelliğine dair sergilediği davranışları tasvir etmiştir.

Yaşlı adamın iki oğlunun da sahip olduğu söylenen inatçılık özelliğinin, onlara annelerinden geçmiş olduğu da bizzat Durmuş Ağa tarafından ifade edilmektedir: *“O kadar uğraştığı hâlde karısının, geçiremediği bu huyu çocuklarına aynıyla geçmişti. İki de inatçıydı. İnatlarıyla bütün köyü patlatırlardı. Hem babalarına, hem birbirlerine dargındılar. Kendisi ölür ölmez miras kavgasına düşecekler, mezarına taş diktirmek, arkasından bir mevlit, bir Yasin okutmak değil hatta nereye gömüldüğünü bile sorup araştırmayacaklardı”* (Ömer Seyfettin 2020: 1116). Oğullarının da karısı kadar inatçı olduklarını söyleyen yaşlı adam, bunun yanı sıra vefasız olduklarını da düşünmekte ve kendisinin ölümünden sonraki görevlerini yerine getiremeyeceklerinden de endişe duymaktadır.

3.2. Hikâyede Kullanılan Dramatik Yöntem

Hikâyedeki kahramanların bazı özellikleri de doğrudan anlatıcı tarafından verilmek yerine, bu kahramanların davranışları aracılığıyla okura hissettirilmeye çalışılmaktadır.

Durmuş Ağa'nın yatağından karısına seslenip öleceğini hissettiğini söyledikten sonra, karısının onu umursamayan ve dikkate almadığını gösteren tavır karşısında okura yaşlı adamın içinde bulunduğu hal sezdirilmektedir: *“Gözlerini karısına çevirdi. Ocağın önünü görebilmek için göz bebekleri çukurlarının kenarına batıyor, beyazları alabildiğine*

büyüyordu" (Ömer Seyfettin 2020: 1115). Onun gözbebeklerinin beyazlarının alabildiğine büyümesi, bir uzaklaşmayı, kaybolmayı anımsatırken; ölmek üzere olduğuna bir türlü inandıramadığı karısının da aslında onu anlamaktan ne kadar uzak olduğunu da düşündürmektedir. Bu cümlelerde yazar tarafından, adamın gerçekten yakında öleceği ve haklı çıkacağı söylenmemesine rağmen, onun hakkındaki bu durum, gözlerinin tasvir edildiği ifadelerle hissettirilmektedir.

Az zaman sonra öleceğinin farkında olan Durmuş Ağa, hayırsız oğullarının birbirine düşmemesi ve ölmenden önce bir hayır yapabilmek için karısından, komşuları Hacı Ağa'yı çağırmasını ister; ancak karısı bunu da önemsemez. Bunun üzerine yaşlı adamın psikolojik durumu şöyle anlatılır: "*Hastanın gözleri kaynayan bir civa gibi alev saçarak parladı. Beyaz dudakları titredi. Dişleri kısıldı*" (Ömer Seyfettin 2020: 1116). Yaşlı adamın o andaki ruhsal durumunu anlatırken kullanılan ifadelerde, doğrudan onun gördüğü muameleye öfkelenildiği söylenmemekte; ancak bu durum bazı benzetmelerle ifade edilmektedir. Karısına sinirlendiği andaki kızgın bakışları, sıcağın artmasıyla kaynayan ve seviyesi yükselen bir cıvaya benzetilmektedir. Sinirlenmesinin diğer yansımaları da dudaklarının titreyip, dişlerinin kısılmasıdır. Yine bedensel manada yapılan bu tarifler, okura adamın sinirlendiği hakkında bilgi vermektedir.

Bu hikâye, toplumun bir parçası olan ailede fertlerin birbirleriyle olan ilişkilerini yansıtması bakımından sosyolojik olarak da önemli tespitler yapmaktadır. "*Ömer Seyfettin için edebiyat, hayat demektir ve hayat karmakarışıktır. İçinde birbirine zıt, çok çeşitli durumları bulundurur. Ömer Seyfettin hayatın bu karışıklığını hikâyelerinde, gerçekten çok canlı hayat sahneleri hâlinde vermiştir*" (Enginün 2012: 169). Durmuş Ağa'nın ölümünden sonra onun iki evladının ortaya koydukları davranışlar ve yazarın kullandığı benzetmeler onların aç gözlülük özellikleri hakkındaki durumu resmetmektedir: "*Oğulları mirasın üzerine aç kurt gibi atılmışlar, daha babalarının toprağı kurumadan gürültülü bir kavga çıkarmışlardı. Çift şeylerden birini biri, birini biri alıyor, lâkin tek şeyleri bir türlü pay edemiyorlardı*" (Ömer Seyfettin 2020: 1117). Bu oğullar, babaları ölünce o kadar aç gözlülük etmişlerdir ki, babalarının seccadesini ikiye bölmüşler, evini ikiye bölerken yıkmışlar, köpeğini bile ikiye bölmek istemişlerdir. Yani onlar için önemli olan babalarının hatırası değil, ondan geriye kalan mal mülk olmuştur. Onların bu didişmeleri sonunda Durmuş Ağa'nın evi harabeye dönmüş, ondan geriye hiçbir şey kalmamıştır. Onların bu davranışlarının hikâyede resmedilmesi, daha önce açıklama yöntemiyle verilen inatçılık

özelliklerine ek olarak, dramatik yöntemle, aç gözlülük ve vefasızlıklarının sergilenen davranışlar vasıtasıyla okur tarafından fark edilmesine katkıda bulunmuştur.

Sonuç

“Bir Hayır” adlı hikâye, yazarı Ömer Seyfettin’in millî konuları işlediklerinden ayrı olarak; toplum içindeki, ailedeki bir problemi yansıttığı eserlerindedir. Bu hikâyede bir ailedeki çocukların, anne ve babalarından gördükleri, model aldıkları davranışları huy edindikleri vurgulanmakta ve aslında okura, aile içerisinde fertlerin birbirlerinin davranışlarından sorumlu olduğu, bu yüzden de dikkatli ve özenli davranılması gerektiği mesajı verilmektedir. Bu eserde, son günlerini yaşamakta olan Durmuş Ağa’nın ihmalkârlık, yaşlı karısının ise inatçılık özelliklerinin oğullarına da sirayet ettiği görülmektedir.

Eserdeki kahramanların fiziksel özellikleri anlatılırken gerçekçi bir tavırla, açıklama yöntemi kullanılarak, bu kişilerin görünüşleri okurun zihninde resmedilmeye çalışılmıştır. Yazar, bu yöntemi kullanırken birtakım benzetmelerden de faydalanmıştır. Ayrıca renk ve şekil bakımından kullandığı kelimeler, açık bir şekilde fiziksel özellikleri hakkında bilgi verirken, arka planda onların karakter özelliklerine de işaret etmektedir.

Dramatik yöntemin kullanıldığı bölümlerde ise kahramanların davranışları, sözleri ve tavırları; onların karakter özellikleri hakkında bir öngörü oluşturmaktadır. Özellikle Durmuş Ağa’nın oğullarının vefasızlıkları ve inatçılıkları vurgulanacağı zaman, bu iki kahramanın davranışları aracılığıyla okurun bu özelliklerin farkına varması sağlanmıştır.

Olay hikâyesi türünün temsilcilerinden olan Ömer Seyfettin, “Bir Hayır” adlı hikâyesindeki kahramanların karakterizasyonunda dramatik yöntem vasıtasıyla, açıkça belirtmese de bazı karakter özelliklerini, sergilenen davranışlar yoluyla vermiştir. Ancak bu eserde, açıklama yöntemini kullanarak doğrudan bir anlatımla da kahramanlara ait olan özellikleri, özellikle de maddi nitelikleri vermeyi de tercih etmiştir.

Kaynakça

- Alangu, T. (2020). Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı (3.b.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Argunşah, H. (2004). "Milli Edebiyat". Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000, (Ed. Ramazan Korkmaz). Grafiker Yayıncılık: Ankara. ss. 165-214.
- Argunşah, H. (2016). Tarih ve Roman. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Enginün, İ. (2012). Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 1 (7.b.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2005). Hikâye Tahlilleri (11.b.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Okay, O. (2005). Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ömer Seyfettin. (2020). Bütün Hikâyeleri (4.b.), (Haz. Nâzım Hikmet Polat). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Özcan, T. (2014). "Bellek Mekânı Olarak Ömer Seyfettin Hikâyeciliği". 100. Yılında Yeni Lisan Hareketi ve Millî Edebiyat Çalıştayı Bildirileri. Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları: İstanbul, ss. 190-204.
- Sazyek, H. (2013). Roman Terimleri Sözlüğü. Ankara: Hece Yayınları.
- Tekin, M. (2011). Roman Sanatı (9.b.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Yener, C. (2008). "Ömer Seyfettin'in Öykücülüğüne Toplu Bir Bakış". Türk Dili – Türk Öykücülüğü Özel Sayısı (2.b.), S. 286, Temmuz 1975, ss. 44-53.